FRANKOFONİ

ISSN 1016-4537

Charles Baudelaire Özel Bölümü (XXV) / Dossier Charles Baudelaire (XXV)
Metinlerarasılık ve Sinema Dosyası (I) / Dossier Intertexualité et Cinéma (I)
Çeşitli İncelemeler / Considérations Générales

Ortak Kitap No **32**

Şubat, Mart / Février, Mars 2018

FRANKOFONİ

Charles Baudelaire Özel Bölümü (XXV) / Dossier Charles Baudelaire (XXV)
Metinlerarasılık ve Sinema Dosyası (I) / Dossier Intertexualité et Cinéma (I)
Çeşitli İncelemeler / Considérations Générales

Ortak Kitap No **32**

Şubat, Mart / Février, Mars 2018

ISSN 1016 - 4537

FRANKOFONİ

Fransız Dili ve Edebiyatı İnceleme ve Araştırmaları Ortak Kitabı
Revue d'études et recherches francophones

Sahibi
Directeur de la publication
Uluslararası Eğitim Öğretim Basın Yayın Matbaacılık
Turizm Tekstil Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.Adına
Serhat Kurbani TURAN

Kurucu
Fondateur
Tuğrul İNAL

Editör
Editeur
Tuğrul İNAL

Yardımcı Editör
Coéditrice
Damla ERKAY

Yazı Kurulu
Comité de rédaction
Kemal ÖZMEN, Jale ERLAT, Sibel BOZBEYOĞLU, Nizamettin KASAP, Özlem KASAP,
Pierre BASTIN, Damla ERKAY, Ceren ÖZGÜLER, Eylem AKSOY ALP

Fransız Elçiliği Kültür Servisi'nin Katkılarıyla Hazırlanmıştır.
Publié avec le soutien des Services Culturels de l'Ambassade de France.

Araştırma/İnceleme yazılarının sorumluluğu yazarlarına aittir. Ortak Kitabı bağlamaz.
La responsabilité des études incombe aux auteurs.
L'organisme éditeur n'est aucunement responsable.

Adres/Adresse
Konur 2 Sokak 36/13 Kızılay - ANKARA
Tel : 0312 - 425 39 20
Fax: 0312 - 417 57 23

Frankofoni Ortak Kitabı MLA (Modern Language Association of America) ve Ulakbim kapsamındadır.

L'ouvrage collectif Frankofoni est cité dans l'index de MLA (Modern Language Association of America) et de Ulakbim.

Bizim Grup Basımevi Yayın Dağıtım Ajans, Tanıtım, Org. Yay. Dağ. San. ve Tic. Ltd.Şti.
Tel: (0312) 431 88 81 - 418 18 03 • Faks: (0312) 433 36 36
İmprimerie Bizim Grup Basımevi

FRANKOFONİ'ye gönderilen yazıların değerlendirilmesinde hakemliklerine başvurduğumuz öğretim üyelerine teşekkür ederiz.
Nous remercions les membres du corps académique qui ont prêté leur concours à l'évaluation des articles.

Prof. Dr. Gönül YILMAZ
Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih -Coğrafya Fakültesi

Georges FRÉRIS
Université Aristote de Thessalonique, Grèce

Prof. Dr. Kemal ÖZMEN
Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Ankara

Prof. Dr. Ekrem AKSOY
Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Ankara

Prof. Dr. Tuna ERTEM
Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi

Prof. Edmond NOGACKI
Faculté des Lettres, Langues, Arts et Sciences Humaines
Université de Valenciennes et Hainaut-Cambrésis, France

Prof. Dr. Tanju İNAL
Bilkent Üniversitesi, Uygulamalı Yabancı Diller Yüksekokulu, Ankara

Prof. Dr. A. Hamit SUNEL
Bilkent Üniversitesi, Uygulamalı Yabancı Diller Yüksekokulu, Ankara

Prof. Dr. Sevim AKTEN
Atatürk Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Erzurum

Prof. Dr. Magdalena WANDZIOCH
Université de Silésie, Institut d'Etudes Romanes, Pologne

Prof. Dr. Bahadır GÜLMEZ
Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eskişehir

Prof. Dr. Arzu ETENSEL İLDEM
Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi

Prof. Dr. Cengiz ERTEM
Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Ankara

Prof. Dr. Nedim KULA
Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi

Prof. Dr. Emin ÖZCAN
Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi

Prof. Dr. Aleksandra GRZYBOWSKA
Université de Silésie, Institut d'Etudes Romanes, Pologne

Barbara BLACWELL Gülen
Bilkent Üniversitesi Uygulamalı Yabancı Diller Yüksekokulu, Ankara

Lelia TROCAN
Université de Craiova, Roumanie

Dr. Abidin EMRE
Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi

Prof. Dr. Zeynep MENNAN
Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi

Prof. Dr. Kubilay AKTULUM
Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Ankara

Dr. Şirin YENER
Bilkent Üniversitesi, Uygulamalı Yabancı Diller Yüksekokulu, Ankara

Pierre BASTIN
Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Ankara

Prof. Dr. Jale ERLAT
Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Ankara

Prof. Dr. Mümtaz KAYA
Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Ankara

Yrd. Doç. Dr. Nizamettin KASAP
Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Ankara

Prof. Dr. Emine DEMİREL
Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, İstanbul

Prof. Dr. Füsun ATASEVEN
Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, İstanbul

Doç. Dr. Özlem KASAP
Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Ankara

İçindekiler / Sommaire

CHARLES BAUDELAIRE ÖZEL BÖLÜMÜ (XXV)
DOSSIER CHARLES BAUDELAIRE (XXV)

Baudelaire İçin Dramatik Bir Okuma (XVI)
Senfonik Şiir (IX) Bir "Tür" Şiir – Tiyatro İçin Bir Empati Denemesi
Tuğrul İnal 5

Une Lecture Dramatique pour Baudelaire (XVI)
Poésie symphonique (IX) Pour un «Genre» de poésie-théâtre Essai empathique
Tuğrul İnal 19

Baudelaire'de Dandy Geçiş Dönemlerinde "Son Kahramanlık Parıltısı"
Nedim Kula 31

Manzara (Le Paysage) Şiirinde Paris Tablolarının Ressamı Olarak Baudelaire Portresi
Yavuz Kızılçim 41

METİNLERARASILIK VE SİNEMA DOSYASI (I)
DOSSIER INTERTEXTUALITÉ ET CINÉMA (I)

Apparîtions du littéraire au cinéma dans *La Faute À Voltaire*
Cécile Sorin 53

Pedro Almodóvar, Une filmographie sous le signe de la transtextualité
Belén Hernández Marzal 61

L'adaptation d'un film américain dans un roman français, *Il faut beaucoup aimer les hommes* de Marie Darrieussecq
Marie-Laure Pujol 73

ÇEVİRİ DOSYASI
DOSSIER TRADUCTION

Nefretsiz Bir Yaşam Mümkün! Çeviri Odaklı Yaratıcı Aktivist Taktikler
Emine Bogenç Demirel - Deniz Kurmel - Zeynep Görgüler 83

Traduction et traductologie en Turquie : Etat des lieux et perspectives
Beki Haleva 101

Disney Animasyon Filmlerinin Dublaj Çevirilerinde Kültürlerin Yansıtımı: Mulan, Aladdin ve Herkül'ün İncelemesi (I)
A. Şirin Okyayuz - Şerife Dalbudak 113

Traduire la créativité: Une re-écriture de la poéticité
Füsun Ataseven - Hülya Yılmaz 125

ÇEŞİTLİ İNCELEMELER
CONSIDÉRATIONS GÉNÉRALES

Une structure circulaire et une métaphore de l'immobilité
Lelia Trocan 135

A. Gaffar Güney ya da *"40 Karanlığı"*nda Bir Çevirmen
Kemal Özmen 141

Shakespeare'in Fransızları: *Love's Labour's Lost* ve *Henry V* Oyunlarında Fransız Tasviri
Emine Seda Çağlayan Mazanoğlu 157

Marivaux: Bir Uzlaşma Önerisi Olarak *Köleler Adası*
Damla Erkay 171

O Zaman
Aylin Bayrakçeken Akın 185

Jean-Jacques Rousseau'nun *İtiraflar* Adlı Yapıtı Üzerinden Fransız Edebiyatında Kişisel Bellek Anlatısına Bir Bakış
Selin Gürses Şanbay 191

Quelques considérations sur la structure du récit surréaliste
Ceren Özgüler 197

Arthur Rimbaud'nun *Cehennemde Bir Mevsim* Adlı Yapıtında Dinsel İmgeler (Bir Okuma Denemesi)
Duran İçel 203

Hasan Anamur Özel Bölümü / In Memoriam Hasan Anamur 213

Kitap Tanıtımı
Nedim Gürsel, Göçebeliğin Büyüsü
S. Seza Yılancıoğlu 227

Yayın Tarama 231

NEFRETSİZ BİR YAŞAM MÜMKÜN! ÇEVİRİ ODAKLI YARATICI AKTİVİST TAKTİKLER

Emine Bogenç DEMİREL*
Deniz KURMEL**
Zeynep GÖRGÜLER***

UNE VIE SANS HAINE EST POSSIBLE! LES TACTIQUES TRADUCTIVES D'ACTIVISME CRÉATIF

Les réseaux sociaux structurés par les nouvelles technologies reconstruisent les répertoires de l'action collective liés aux nouveaux mouvements sociaux. Le but de cette recherche est de réaliser une étude *netnographique* au sein des réseaux sociaux *BoMoVu, Mahallede LGBTİ, bbOm* et *teyit. org* qui luttent contre le discours de haine en adoptant des stratégies traductives en rapport avec les terminologies. Cette étude est fondée principalement sur les approches terminologiques telles que; la socioterminologie et la terminologie communicative, qui prennent en considération le contexte et le fonctionnement réel des termes et la conceptualisation des nouveaux mouvements sociaux. Les tactiques novatrices d'activisme créatif contre le discours/le crime de haine sont suivies au sein des contenus traduits qui se produisent et circulent dans les interfaces des réseaux sociaux étudiés et des entretiens en ligne semi-directifs réalisés auprès des traducteurs qui expérimentent ces réseaux. Partant des données collectées, est-il possible de tirer l'attention sur l'identité des traducteurs activistes qui représentent la culture et la démocratie participatives contrairement à des politiques sociales discriminatoires? Ces traducteurs qui adoptent des tactiques d'activisme créatif par le biais des terminologies en réseaux, prennent-ils une position contre le discours de haine et pour une culture de dialogue, une démocratie qui défend les droits de l'homme et les égalités des chances? A partir des réponses données, les traces *netnographiques* des nouveaux mouvements sociaux dans la lutte contre le discours/le crime de haine développés sur la pratique traductive et sur l'identité du traducteur au sein des réseaux sociaux en question, sont interrogées par le biais des approches interdisciplinaires des sociétés en réseaux comme la socioterminologie/la terminologie communicative.

Mots-clés: *discours de haine, terminologie, pratique traductive, traducteur, socioterminologie, terminologie communicative, société en réseaux, netnographie.*

A LIFE WITHOUT HATE IS POSSIBLE! TRANSLATIVE TACTICS OF CREATIVE ACTIVISM

Social networks structured by new technologies reconstruct the collective action repertories related to new social movements. The purpose of this research is to carry out a netnographic study within the social networks *BoMoVu, Mahallede LGBTİ, bbOm* and *teyit.org* who fight against hate speech by adopting translation strategies related to terminologies. This study is primarily based on terminological approaches such as; socioterminology and communicative terminology, which take into account the context and the actual functioning of terms and the conceptualization of new social movements. Innovative tactics of creative activism against hate speech/crime are tracked through the translated content that occurs and circulates in the interfaces of studied social networks and conducted semi-directed online interviews with translators who used these platforms. Based

* Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Fransızca Mütercim Tercümanlık Bölümü emine.bodem@gmail.com

** Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Fransızca Mütercim Tercümanlık Bölümü denkocak@yahoo.fr

*** Dr.,Yıldız Teknik Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Fransızca Mütercim Tercümanlık Bölümü zeynepsuter@gmail.com

on the collected data, is it possible to draw attention to the identity of activist translators who represent the participatory culture and democracy in contrast to discriminatory social policies? Do these translators who adopt tactics of creative activism through the network terminologies, take a stand against hate speech and in favour of a culture of dialogue, a democracy that defends human rights and equal opportunities? From the answers given, the netnographic traces of the new social movements in the argue against the hate speech/crime developed in the translation practice and on the identity of the translator within the social networks, are interrogated through the interdisciplinary approaches of network societies such as socioterminology /communicative terminology.

Keywords: *hate speech, terminology, translative practice, translator, socioterminology, communicative terminology, networked society, netnography.*

> *"Toplumterimbilim [...], konuşmacının (kullanıcının, öznenin vb.) teknik terimleri seçerek ya da seçmeyerek nasıl bir tutum sergilediğini ve bunun iletişimsel bir ilişki içinde, bir tür güç oyunu ve muğlak bir oyun olduğunu araştırmayı amaçlar [...]."* [1]
>
> (M. Diki-Kidiri, 2000: 6)[2]

> *"[...] günümüzde artık çevirmenler ve terimbilimciler güven içinde birlikte hareket ediyorlar."*
>
> (J. Humbley, 2011: 30)[3]

1. Giriş

Doğası gereği iletişimsel işlevleri olan terimler, bireysel pratiklerin ön planda olduğu yeni medya merkezli mücadele ağı etrafında yeniden dolaşıma girmektedir. Sunduğu fırsatlar kadar içerisinde tehditler barındıran yeni medya ortamlarında, terimler, kimi zaman özgürleştirici, kimi zaman ise kısıtlayıcı anlamsal ağlar örmektedir. Çünkü terimlerin üretim/dolaşım ve tüketim süreçleri, çevrimiçi/çevrimdışı güç ilişkilerinin asimetrik dağılımından doğan koşullar tarafından yapılanmaktadır. Bu nedenle, terimlerin gücünün farkına varmak önemli bir adım olsa gerek. Terimlerin özellikle çeviribilim, terimbilim ilişkiselliği kapsamında merkezi bir konumda yer aldıkları kaçınılmaz bir gerçektir.

Bu çalışmanın amacı, sosyal medya topluluklarının ve onları deneyimleyen çevirmenlerin, nefret söylemine/suçuna yönelik benimsedikleri çeviri/TERİM odaklı karşı koyma/mücadele etme pratiklerine ilişkin netnografik bir okuma gerçekleştirmektir. Bu çerçevede, araştırma evreni, ayrımcılığın her türlü biçimine yönelik toplumsal/kültürel farkındalık kazandırmak üzere ağlarda örgütlenen dört farklı çevrimiçi topluluktan oluşmaktadır. Bunlar sırasıyla, *BoMoVu – Sosyal Güçlendirme için Spor ve Beden Hareketi, Mahallede LGBTİ –Bir mahalleli örgütlenmesi!, bbOm – Başka bir okul mümkün ve teyit. org* olarak adlandırılan sosyal paylaşım platformlarıdır.

Nefret söylemi barındıran içerikler, yeni medya ortamlarında (sosyal paylaşım ağları, video/fotoğraf/müzik paylaşım platformları, mikro-bloglar, blog uygulamaları, çevrimiçi sözlükler ve e-posta grupları...) yeniden- üretilmekte, dolaşıma sokulmakta ve tüketilmektedir. Kimi zaman -siber ön ekiyle nitelendirilen nefret söylemini/suçunu genel hatlarıyla tanımlamak gerekirse;

Nefret söylemi, ırkçı nefreti, yabancı düşmanlığını, antisemitizmi veya azınlıklara, göçmenlere ve göçmen kökenli insanlara yönelik saldırgan, ulusalcılık ve etnik merkezcilik, ayrımcılık ve düşmanlık şeklinde ifade bulan, dinsel hoşgörüsüzlük dâhil olmak üzere hoşgörüsüzlüğe dayalı başka nefret biçimlerini yayan, kışkırtan, teşvik eden veya meş-

rulaştıran her türlü ifade biçimini kapsamaktadır (Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi Tavsiye Kararı, 1997).

Bu noktada, nefret söyleminin ve suçunun hedef aldığı toplumsal kitleler ayrımcı, ötekileştirici ve dışlayıcı önyargılar/stigmalar içeren politikalara maruz kalmaktadırlar. O halde, yukarıda sözü edilen çevrimiçi topluluklar etrafında örgütlenen ve nefret söylemine dayalı toplumsal ayrıştırıcı politikaların aksine, katılımcı demokrasi kültürünü temsil eden *yaratıcı aktivist çevirmenlerden* söz etmek mümkün müdür? Ya da başka bir deyişle, bahsi geçen bu çevirmenlerin, benimsedikleri akışkan/koreografik örgütlenme biçimleriyle ve ağlarda yapılanan terim odaklı yaratıcı aktivist taktikleriyle, nefret söyleminin üretilmediği, diyaloga dayalı, fırsat eşitliğini temel alan ve insan haklarını savunan demokratik bir duruş sergiledikleri söylenebilir mi?

Bu sorulara aranacak yanıtlar ışığında, bu çalışmada, nefret söylemiyle/suçuyla mücadele yönünde gelişen yeni toplumsal hareketlerin, ilgili sosyal ağlar odağında yükselen çeviri pratiği ve çevirmen kimliği üzerindeki olası netnografik izleri, toplumterimbilim/iletişimsel terimbilim ve ağ toplumuna ilişkin disiplinlerarası yaklaşımlar çerçevesinde ele alınmaktadır.

2. Yeni toplumsal hareketler: Koreografik ağlar ve yaratıcı aktivist taktikler

Sosyal medya ağlarına ilişkin uygulamalar ve bu ağlarda yeniden yapılanan eyleyiciler, günümüzde gerçekleşen yeni toplumsal hareketlere farklı bir görünüm kazandırmaktadır (Castells, 2013: 21). Sosyal ağlar, yeni toplumsal hareketlere yönelik örgütlenme biçimlerini ve bu süreçte ağlar kuran eyleyicilerin eyleme geçme şekillerini yeniden inşa etmektedir. Bu çerçevede, kullanıcı türevli kültürel içerik üretim sürecinde, *amatör*, *gönüllü*, *fan, angaje* ve *dijital aktivist* gibi kavramlarla tanımlanan toplumsal eyleyiciler öne çıkmaktadır (Jenkins, 2006: 5). Bununla birlikte, ağlarda yapılanan yeni toplumsal hareketler, *protesto* kültürünün, *katılımcı/paylaşımcı* üretim pratiklerinin, *yatay/akışkan* örgütlenme şeklinin ve *koreografik* liderlik algısının gelişimini desteklemektedir. Yeni toplumsal hareketler bağlamında, *akışkan/koreografik* örgütlenme ve *yumuşak/koreografik/duygusal* liderlik gibi kavramlar önem kazanmaktadır. Bu yönde gelişen katılımcı ve paylaşımcı kültürel üretim hareketlerinde, bireylerin, *koreografik* birliktelik kurmaları ve lidersizlik iddialarının aksine *yatay* bir örgütlenme biçimiyle hareketlere yön veren yumuşak lider kimliklerine sahip olmaları, sosyal medya ağlarının etkileşime/diyaloga açık nitelikleriyle açıklanabilmektedir. Bu türden hareketlerin, coğrafi gerçeklikten kopmadan, sanal uzamla birlikte kent uzamında da *sürekliliğinin* sağlanması ve gelip geçici olmaması oldukça önemlidir (Gerbaudo, 2014: 257).

Sosyal medya ağları etrafında yükselen yeni toplumsal hareketlere ilişkin kolektif eylem repertuarı yeniden inşa edilmektedir. Bu kapsamda, *eylemci sanatsallığa* dayalı *yaratıcı aktivist taktikler*, nefret söylemine yönelik başvurulan mücadele/direniş biçimleri olarak öne çıkmaktadır. Yeni medya teknolojileriyle yeniden üretilen *yaratıcı aktivist taktiklerde*, mizahın, internet üzerinden örgütlenen zekânın, teknolojik entelektüelliğin ve katılımcı etik kavrayışın izlerine rastlanmaktadır (Boyd ve Mitchell, 2015: 1-2). Sanata ilişkin üretim taktikleri eşliğinde eyleme geçen aktivist kimliklerin kültürel üretim pratikleri, *katılımcı kültürün* ve *armağan ekonomisinin* gelişimine destek olmaktadır (Boyd ve Mitchell, 2015: 4). Nefret söylemiyle mücadele çerçevesinde; *Sanatı ve mesajı dengeleyin!, Kitlesel sokak eylemi düzenleyin!*, *Toplumsal tedavi uygulayın!*, *Etik gösteri düzenleyin!*, *Etiket siyaseti uygulayın!*, *İnsan pankartı kullanın!*, *Medyanın işini siz yapın!*,

Çevresel adaleti sağlayın!, *markalaşın ya da damgalanın!*, *Gündelik hayat taktiklerine başvurun!* gibi yaratıcı eylem tasarımına yön veren taktikler öne çıkmaktadır (Boyd ve Mitchell, 2015: 4).

Yeni toplumsal hareketlerin yenilenen eyleme geçme ve performans sergileme biçimleriyle birlikte, *katılımcı demokrasi anlayışı*, *diyalog kültürü*, *düşünce/ifade özgürlüğü* ve *bireyin sivilleşmesi* gibi ağ toplumuna ilişkin temel değerler önem kazanmaktadır. Buna karşın, yeni medya etiği çerçevesinde ele alınan nefret söylemi ve nefret suçu, ağ toplumuyla ilişkilendirilen yapıları/değerleri tehdit eden unsurlar arasında yer almaktadır, *Dijitallik*, *etkileşimsellik*, *hipermetinsellik*, *hızlı yayılım*, *sanallık*, *kullanıcı türevli içerik üretimi* ve *mültimedya biçimselliği* gibi yeni medya teknolojilerine ilişkin nitelikler, nefret söylemi barındıran içerikleri yeniden- üretmekte, dolaşıma sokmakta ve tüketilmesine zemin hazırlamaktadır. Nefret söyleminin/suçunun her türlü şeklinin ağlardaki hızlı yayılımı sonucunda, *ifade/düşünce özgürlüğünün ihlal edilmesi*, *bilgiye erişim hakkının kısıtlanması*, *mahremiyetin çiğnenmesi*, *kişisel verilerin korunmaması*, *post-gerçek olguların üretilmesi* ve *yanıltıcı bilgilendirme* gibi, bireyin, kültürel üretim pratiklerini kısıtlayan hatta tehdit altına alan unsurlar çeşitlilik göstermektedir (Binark ve Bayraktutan, 2013: 38-39). Birey ve kurumlardan oluşan tüm tarafların dahil olacağı *ortak bir iletişim etiğinin* geliştirilmesi ve bununla birlikte bireyin, üretim pratiklerinde *özdenetimsel* bir kavrayış benimsemesi ve *yeni medya okuryazarlığına* yönelik farkındalık kazanması gibi yeni medya etiği çerçevesinde öne çıkan ilkeler, nefret söylemiyle mücadele sürecinde başvurulacak çözüm önerilerini oluşturmaktadır (Binark ve Bayraktutan, 2013: 157).

3. Yöntemsel çerçeve: Toplumterimbilim ve iletişimsel terimbilim

Ağlarda üretilen ve dolaşıma sokulan içeriklerin çözümlenmesinde terimler üzerinden gerçekleştirilen bir okuma, nefret söylemine yönelik benimsenen çeviri odaklı karşı koyma/mücadele etme pratiklerine yönelik ipuçları vermektedir. Sosyal medya ağlarının özelliklerinden yola çıkıldığında, terimleri gerçek kullanım ortamları olan işlevsel boyutlarına vurgu yaparak ele alan terimbilimsel yeni yaklaşımlar yol gösterici olmaktadır. Bu noktada, özellikle *toplumterimbilim* ve *iletişimsel terimbilim*, içinde bulunulan *dijital, etkileşimsel, hipermetinsel, hızlı yayılıma sahip, sanal, kullanıcı türevli içerik üretimine dayalı* ve *mültimedya biçimselliğinin var olduğu* ağlarda yürütülen terimbilimsel içerik çözümlemesinde yöntemsel çerçeve sunmaktadır.

Toplumterimbilim (Gambier, 1987, 1993; Gaudin 1993, 2003, 2007), terimleri, *alanlararası dolaşım*, *toplumsal yapılar*, *toplumsal eyleyiciler*, *toplumsal dinamikler*, *iktidar ilişkileri* ve *iletişim kanalları* gibi toplumsal bağlama vurgu yaparak, gerçek kullanım ortamlarında değerlendirmektedir (Gambier,1987:314). Bu yaklaşım bağlamında, terim sadece bir dizgeye göre değil, işlevselliğine göre, toplumsal karşıtlıklar düzeyinde ele alınmaktadır. Kimin hangi terimi, ne amaçla, nasıl bir bağlam kapsamında kullandığı önem kazanmaktadır. Bir başka deyişle, terimlerin alanlararası dolaşım sürecini açıklamak üzere terimleri metin-içi işlevleriyle mercek altına almanın yanı sıra, terimlerin üretim ve tüketim koşullarını şekillendiren toplumsal hareketler de dikkate alınmaktadır. Terimleri kullanıldıkları bağlam içerisinde ele alıp, özellikle kullanıldıkları iletişimsel boyutuna vurgu yapan *iletişimsel terimbilim* (Cabré, 2000: 34) yaklaşımı da, kendine özgü iletişim dinamiklerini bünyesinde barındıran ağ temelli platformlarda yürütülen içerik çözümlemesinde yol gösterici olabilmektedir. Terim, tıpkı toplumterimsel yaklaşımda olduğu gibi salt bir dizgeye göre tanımlanmamakta, genel iletişimsel yaklaşımdan hareketle çok boyutlu birimler olarak ele alınmaktadır.

Toplumterimbilim ve *iletişimsel terimbilim* yaklaşımlarına dayalı bir kavrayış, terim ile toplumsal/iletişimsel bağlam, toplumsal hareketler, toplumsal eyleyiciler arasında etkin bir ilişki ağının mevcut olduğu gerçeğini desteklerken, farklı iletişim kanallarında üretilen ve dolaşıma sokulan içeriklere yönelik terimbilim araştırmalarında yeni soruşturma biçimlerinin gelişimine zemin hazırlamaktadır.

Araştırma konusu çerçevesinde ele alınan *BoMoVu – Sosyal Güçlendirme için Spor ve Beden Hareketi*, *Mahallede LGBTİ – Bir mahalleli örgütlenmesi!*, *bbOm – Başka bir okul mümkün* ve *teyit.org* adlı çevrimiçi topluluklara yönelik yürütülen terimlerin üretimine ve dolaşımına odaklanan netnografik saha incelemesi, içerik çözümlemesinden ve bu yönde gerçekleştirilen çevrimiçi söyleşilerden oluşmaktadır.

3.1. Netnografik içerik çözümlemesi

Araştırma konusu kapsamında önemi vurgulanan *nefret söylemi/suçu, ayrımcılık, şiddet karşıtlığı, toplumsal hareketler, demokrasi, eşitlik, sosyal adalet, sosyal farkındalık, gönülüllük, çeviri, çevirmen* ve *terim* gibi anahtar kavramlar odağında gerçekleştirilen arama sonucunda sözü edilen çevrimiçi topluluklara ulaşılmaktadır. Bununla birlikte, *düzenli bilgi akışının korunması, çok sayıda aktif üyenin bulunması, web sayfasının etkileşimsel ve hipemetinsel niteliklerle donatılması* ve *sayfanın sürekliliğinin sağlanması* gibi netnografik filtreleme kriterleri (Kozinets, 2006: 280), ilgili toplulukların seçim sürecinde etkili olmaktadır.

Bu noktadan hareketle, ilgili çevrimiçi platformların arayüzlerine yönelik pusu yöntemiyle, Eylül-Ekim 2017 aylarını kapsayan süreçte gerçekleştirilen terim odaklı netnografik içerik çözümlemesi, makro ve mikro olmak üzere iki aşamadan oluşmaktadır:

- Makro düzeyde, ilgili toplulukların, açılış sayfalarındaki *amaç*, *ilkeler* ve *hedefler* olarak adlandırılan sekmelerde, yukarıda önemi vurgulanan yeni toplumsal hareketlere ilişkin kavramsallaştırmaların izdüşümleri takip edilmektedir.
- Mikro düzeyde ise, bu defa, ilgili toplulukların arayüzlerinde yer alan arama motorları/etiketler aracılığıyla nefret söylemiyle ve nefret suçuyla mücadele etmek için üretilen *çeviri içerikler* ve *terimler* mercek altına alınmaktadır. Bu çerçevede, ilgili terimler ve bunları çevreleyen içerikler yaratıcı aktivist taktiklerle ilişkilendirilmektedir.

3.1.1. *BoMoVu – Sosyal Güçlendirme için Spor ve Beden Hareketi Ağı*

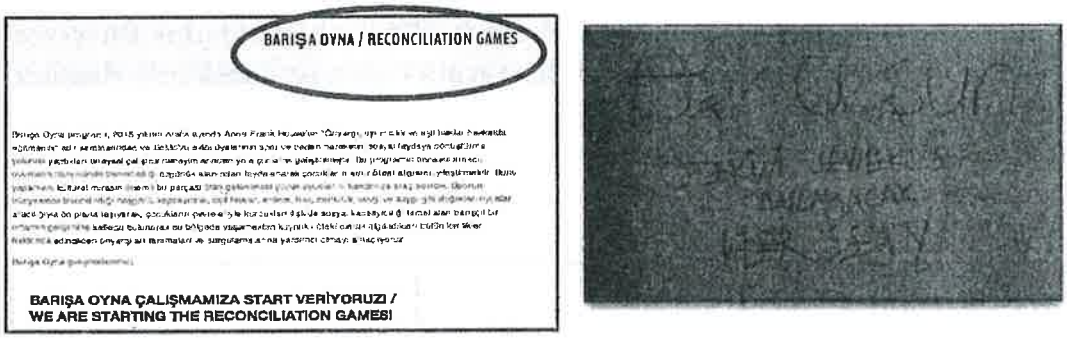
2015 yılında kurulan *BoMoVu - Sosyal Güçlendirme için Spor ve Beden Hareketi Ağı*-Türkiye'de, sporcu, dansçı ve performans sanatçılarının uzmanlıklarını sosyal faydaya dönüştürmek için oluşturulmuş olan bir sosyal paylaşım ağıdır (bkz. Şekil 1). İlgili çevrimiçi topluluğa yönelik yürütülen makro boyuttaki içerik çözümlemesi sonucunda, topluluğun spor ve beden hareketi temelli programlar geliştirmekte olduğu ve sporun içinde varolan *ayrımcılıkla* mücadele etmeyi hedeflediği gözlemlenmektedir. Bu noktada, topluluğun başlıca etkinlik alanları arasında, spor temelli üretim pratikleriyle, Türkiye'de, bireysel ve toplumsal özerkliğin gelişimini desteklemek yer almaktadır. Gönüllülük ilkesinden hareketle yola çıkan *BoMoVu* platformunun, hedef kitlesi çocuklardan, mültecilerden, kadınlardan ve fiziksel engellilerden oluşmaktadır. *BoMoVu*'ya ait Facebook sayfası 987 kullanıcı tarafından takip edilmektedir (http ://bomovu.org/).

Şekil 1: *BoMoVu* topluluğu açılış sayfası

Topluluk tarafından yürütülen çevrimiçi/çevrimdışı projelere, atölye çalışmalarına bakıldığında, "Barışa Oyna", "Hareketin Özgür", "Mağdursuz Küfür Atölyesi" ve "Eleştirel Spor" gibi etkinlik başlıkları öne çıkmaktadır. Söz konusu topluluğun açılış sayfası mercek altına alındığında, *#katılımcı hareket, #yardımsız yardım olmaz, #bilgi paylaşımı, #iletişim ve saygı, #takdir* ve *#hak odaklı spor* gibi etiketler göze çarpmaktadır (http://bomovu.org/hareket-ilkeleri-acting-principles/).

Mikro boyutta, ilgili topluluğun ürettiği içeriklere yönelik yürütülen çözümlemede, "Barışa Oyna" içeriği kapsamında, "hoşgörü", "eşit haklar", "kapsayıcılık", "erdem", "haz", "sevgi", "saygı", "duyarlı bir dil", "hoşgörü", "demokrasi" gibi terimler etrafında şekillenen nefret söylemi karşıtı üretim pratikleri görülmektedir. (http://bomovu.org/barisa-oyna-reconciliation-games/). "Mağdursuz Küfür Atölyesi" içeriğinin çözümlemesinde ise, "Aşk olsun ötekini sevmekle başlayacak herşey!" gibi nefret söylemi karşıtı içeriklerin üretildiği görülmektedir (bkz. Şekil 2).

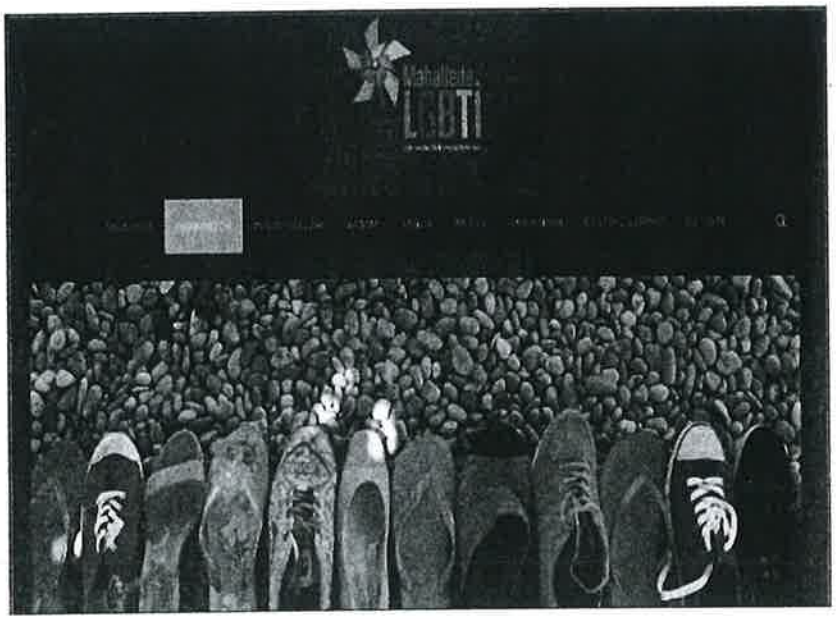

Şekil 2: *Barışa Oyna* ve *Mağdursuz Küfür Atölyesi* Proje İçeriği

Elde edilen netnografik veriler ışığında, *BoMoVu* topluluğunun başvurduğu gerek terimlerde/etiketlerde, gerekse mültimedya içeriklerinde, *yanlızca beyin fırtınası yapmayın!, sanat fırtınası da yapın!, kitlesel sokak eylemleri düzenleyin!, toplumsal tedavi uygulayın!* ve *gündelik hayat taktiklerine başvurun!* gibi beden temelli toplumsal güçlendirmeyi amaçlayan nefret söylemi/ayrımcılık karşıtı yaratıcı aktvisit taktiklerin izlerine rastlanmaktadır.

3.1.2. *MAHALLEDE LGBTİ - Bir Mahalleli Örgütlenmesi!*

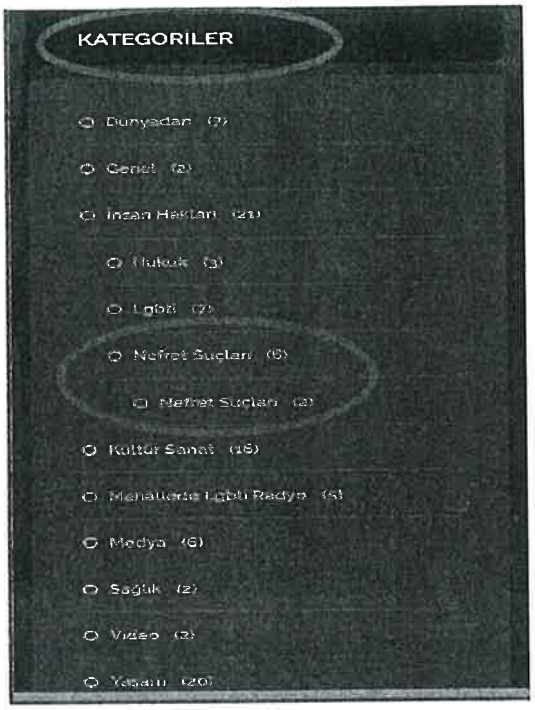
MAHALLEDE LGBTİ - bir mahalleli örgütlenmesi! adlı platform, 2016 yılında içerik üretmeye başlamış olup, Türkiye'de, *toplumsal cinsiyet ayrımcılığına* yönelik farkındalık oluşturmayı hedefleyen çevrimiçi bir topluluktur. Bu çerçevede, söz konusu olan oluşum yukarıda belirtildiği şekilde makro boyutta ele alındığında, platformun, mahalle örgütlerinden yola çıkarak, cinsiyet eşitliğini savunan bir görünürlük hareketi olduğu gözlemlenmektedir. Ekonomik çıkar gözetmeksizin yola çıkan *MAHALLEDE LGBTİ* topluluğu, yerel yönetimlere ve mahalle sakinlerine, farklı cinsel gruplara yönelik nefret içeren *ötekileştirici/ayrıştırıcı/yabancılaştırıcı* pratikler üreten kesimlerle mücadele etmek için çağrıda bulunmaktadır. *Sivil Düşün AB* programı kapsamında *Avrupa Birliği* desteği ile oluşturulan *MAHALLEDE LGBTİ* adlı internet sitesinin, Facebook üzerinden 133, Twitter üzerinden ise 117 aktif kullanıcısı bulunmaktadır. Bununla birlikte, ilgili arayüzde, *videolar* ve *mahallede LGBTİ radyo* gibi mültimedya tabanlı diğer içeriklere yer verilmektedir (http://mahalledelgbti.org).

İlgili topluluğun arayüzüne yakından bakıldığında, "yaşam alanına sahip çık", "alışın heryerdeyiz", "çünkü Aşk bir örgütlenme biçimidir", "eşit ve bağımsız yaşam hakkı için mücadele et", "sokakta barış dilini kullan" ve "aktivizm! bütün renkler, sesler ve toplumlar için mücadele et!" gibi ilgili topluluk tarafından benimsenen değerleri tanımlayan sloganlara/etiketlere vurgu yapıldığı görülmektedir (bkz. Şekil 3) (http:// mahalledelgbti.org/about-me/).

Şekil 3 : *MAHALLEDE LGBTİ* topluluğu açılış sayfası

Sözü edilen topluluğun arayüzünde, mikro boyutta bir içerik çözümlemesi gerçekleştirmeye yönelik başvurulan "kategoriler" listesinde, "nefret suçları" başlıklı alt sekmeler öne çıkmaktadır. Bu alt sekmeler aracılığıyla yapılan arama sonucunda, "cinsiyet oyunları", "dayanışma", "hak ihlali", "insan hakları", "kadın", "bellek", "beden", "interseks", "beden olumlama atölyesi" vb. etiketler/terimler göze çarpmaktadır (bkz. Şekil 4-5) (http://mahalledelgbti.org/category/insan-haklari/nefret-suclari/).

Şekil 4: *Kategoriler* sekmesi

Şekil 5: *Etiketler* sekmesi

Söz konusu olan "kategoriler" sekmesi aracılığıyla erişilen "Nefret Suçları" başlıklı içerikte, "nefret cinayeti", nefret suçu", "homofobik/transfobik söylem", "pembe hayat", "demokrasi", "dayanışma" vb. cinsiyet ayrımcılığıyla mücadelede başvurulan terimlerin üretilip, ilgili topluluğun arayüzünde dolaşıma sokulduğu gözlemlenmektedir (bkz. Şekil 6) (http://mahalledelgbti.org/nefret-suclari/).

Şekil 6 : *Nefret Suçları* başlıklı içerik

Araştırma konusu kapsamında, ilgili topluluğun başvurduğu etiketlerin, kategorilerin ve diğer mültimedya içeriklerinin dayandırıldığı terimler ve bunların etrafında inşa edilen söylem repertuarı, *Etik gösteri düzenleyin!*, *Etiket siyaseti uygulayın!*, *Nezaketle*

kazanın!, *İnsan pankartı kullanın!* ve *Medyanın işini siz yapın!* gibi eylemi ve sanatı birleştiren yaratıcı aktivist taktikleri gündeme taşımaktadır. Bu şekilde, ilgili topluluğu deneyimleyen çevirmenlerin benimsedikleri nefret söylemi karşıtı terimlere dayalı üretim pratikleri, Türkiye'de cinsiyet temelli özerklik algısının gelişimine destek olmaktadır.

3.1.3. *bbOm – Başka Bir Okul Mümkün*

bbOm, alternatif bir okul modeli geliştirmek ve bu modelin uygulandığı okullar açmak amacıyla kurulan *Başka Bir Okul Mümkün Derneği*'ne ait bir sosyal paylaşım ağıdır (bkz. Şekil 7) (http://baskabirokulmumkun.net/). Topluluğa yönelik makro boyutta bir okuma gerçekleştirildiğinde, topluluğun; *çocuk haklarını* hayata geçiren, çocukların kendilerini gerçekleştirmelerini sağlayan, *katılımcı* demokrasiyle yönetilen, *ekolojik* dengeye saygılı ve ticari kar amacı gütmeyen okul öncesi okulların ve ilkokulların kurulması ve bu modelin ülke çapında yaygınlaşması için çalışmalar sürdürdüğü gözlemlenmektedir. Hiçbir maddi çıkar gözetmeksizin çalışmalarını yürüten topluğun, Facebook üzerinde 32.514, Twitter üzerinde 6.117, Instagram üzerinde ise 1941 takipçisi bulunmaktadır.

Şekil 7: *bbOm* topluluğu açılış sayfası

İlgili topluluğun arayüzüne yakından bakıldığında, *#demokrasi/toplumsal adalet, #çoğulculuk, #toplumsal duyarlılık, #şiddet ve ayrımcılık karşıtlığı, #düşünce/ifade/hareket/seçim özgürlüğü, #yaratıcılık ve üretkenlik, #bilimsellik, #farkındalık ve empati, #öz-denetimcilik* gibi topluluğun amacına ve benimsediği değerlere vurgu yapan etiketlerin dolaşımda olduğu dikkat çekmektedir.

Mikro boyutta bir içerik çözümlemesi gerçekleştirebilmek için etiketler sekmesi (bkz. Şekil 8) altında, yine topluluğun amacına vurgu yapan etiketler arasından, *#empati* (http://baskabirokulmumkun.net/tag/empati/) ve *#değerler eğitimi* (http://baskabirokulmumkun.net/tag/degerler-egitimi/) etiketleri altında yer alan nefret söylemine karşı oluşturulan içerikler daha ayrıntılı ele alınmaktadır.

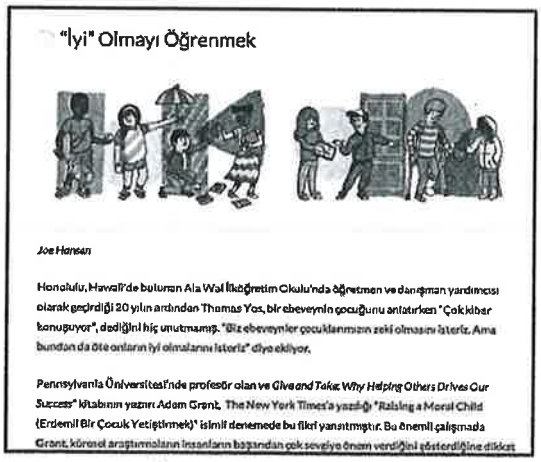

Şekil 8: Etiketler sekmesi

Bu noktada, *#empati* etiketi altında "Zorbalığı Dizginlemeye Yardımcı Olacak Okul Kültürünün Geliştirilmesi" adlı bir çeviri içerik öne çıkmaktadır. (bkz. Şekil 9). Bu içerik mercek altına alındığında, "empati", "onarıcı adalet", "onarıcı çemberler", "ortak değerler" ve "Dijital Çağda Nezaketi Kucaklamak" gibi terimlere vurgu yapıldığı görülmektedir. Ele alınan bir diğer etiket olan *#değerler* eğitimi altında paylaşılan "İyi Olmayı Öğrenmek" başlıklı çeviri içerik kapsamında ise (bkz. Şekil 10) ; "değerler eğitimi", "köklü etik ve ahlaki değerler", "vicdani pusula", "adalet", "dürüstlük", "hak" ve "koşulsuz sevgi" vb. terimlerin üretilerek dolaşıma sokulduğu gözlemlenmektedir.

Şekil 9: *Zorbalığı Dizginlemeye ve Yardımcı Olacak Okul Kültürünün Geliştirilmesi*

Şekil 10: *"İyi" Olmayı Öğrenmek* başlıklı içerik

Başka Bir Okul Mümkün platformu kapsamında üretilen ve dolaşıma sokulan terimlerde, etiketlerde ve mültimedya içeriklerinde *Pankart asın!, Uzakları yakın edin: meseleyi gözlerine sokun!, Görev dağılımı yapın!, Yeni katılımcıları iyi ağırlayın!, Çevresel adaleti sağlayın!, Eylemleriniz hem somut hem de iletişimsel olsun!* gibi eğitim temelli yaratıcı yaklaşımı vurgu yapan nefret söylemi/ayrımcılık karşıtı yaratıcı aktivist taktiklerin izlerine rastlanmaktadır.

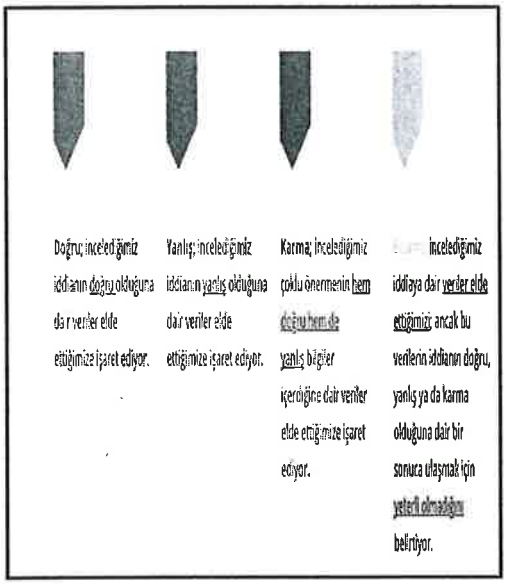
3.1.4. teyit.org

Şüpheli haberleri inceleyen doğrulama platformu *teyit.org*; yaygın bilinen yanlışlar, sosyal medyanın gündemine oturan şüpheli bilgiler, yaygın medyanın gündeme getirdiği iddialar hakkında doğrulama yaparak okurun süzgeçten geçirilmiş bilgiye ulaşması için çalışmaktadır (bkz. Şekil 11) (https://teyit.org/).

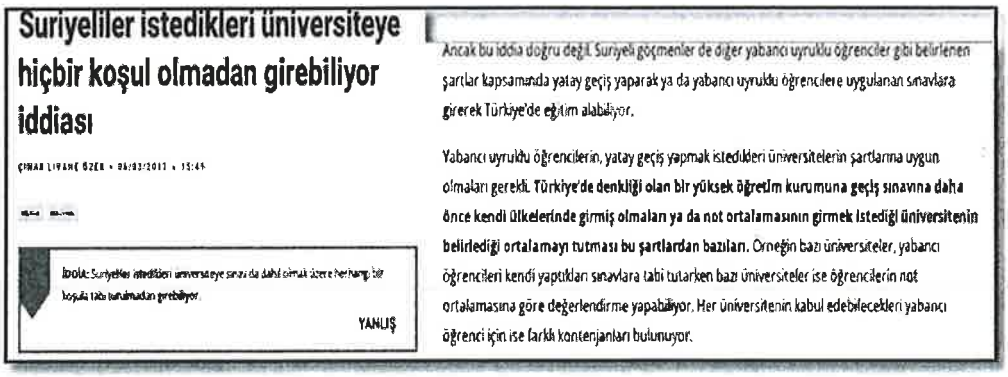

Şekil 11: *teyit.org* topluluğu açılış sayfası

Sivil Düşün AB Programı Aktivist Desteği kapsamında *Avrupa Birliği* ve *European Endowment for Democracy* (EED) desteğini alan ve *Uluslararası Doğruluk Kontrolü Ağı*'nın prensipleriyle uyumlu çalışan *teyit.org* platformunun arayüzü, içerik çözümlemesinin makro boyutta mercek altına alındığında, topluluğun ilkelerinin objektiflik, açıklık, düzeltme politikası ve ekonomik şeffaflık terimleri üzerinden şekillendiği gözlemlenmektedir. Doğru bilgiye ulaşma bilincini, eleştirel düşünme bilincini geliştirmek ve doğru içeriğin üretimine dolaşımına katkı sağlamak amacıyla hareket eden topluluğun yöntemi internette dolaşımda olan haberlerin taranmasına, şüpheli olanların seçilmesine, bunların araştırılmasına ve sonucun okurlarla paylaşılmasına dayanmaktadır. Söz konusu platform, elde ettiği veriler ışığında, incelenen iddiaya yönelik dört farklı kategoride sonuca ulaşmaktadır. (https://teyit.org/metodoloji-ve-ilkeler/). Buna göre incelenen bir haber doğru, yanlış, karma ya da belirsiz olarak sınıflandırılabilmekte ve doğru haber yeşil, yanlış haber kırmızı, karma haber mor, belirsiz haber ise sarı renklerle ifade edilmektedir (bkz. Şekil 12). Doğrulama platformu *teyit.org*'un Facebook üzerinde 19.938, Twitter üzerinde ise 80.000 takipçisi bulunmaktadır.

Şekil 12 : İncelenen haberlerin sınıflandırılması

İçerik çözümlemesinin mikro boyutunda ise platformda üretilen içeriklere ayrıntılı olarak bakıldığında, internette üretilen ve dolaşıma sokulan nefret söylemi/suçu barındıran birçok paylaşıma yönelik bir doğrulama çalışması yürütüldüğü dikkat çekmektedir. Bu noktada, *teyit.org* "doğrula" terimi üzerinden nefret söylemine karşı bir duruş sergilemektedir. "Türkiye'de yaşayan Suriyelilerle ilgili internette yayılan 13 yanlış bilgi" başlıklı içerik altında internette dolaşan farklı iddialar incelenmektedir (https://teyit.org/turkiyede-yasayan-suriyelilerle-ilgili-internette-yayilan-13-yanlis-bilgi/). Bu iddialardan bir tanesi olan Suriyelilerin Türkiye'de istedikleri üniversiteye hiçbir koşul olmadan girebildiği haberine yönelik yapılan analizde, bu iddianın yanlış olduğu belirtilmekte ve bu haberin doğrusu paylaşılmaktadır (bkz. Şekil 13).

Şekil 13: *teyit.org* platformunda doğruluğu incelenen bir iddia

Söz konusu platformun doğruluğunun incelendiği mültimedya içeriklerde ve bu içerikleri sınıflandırırken kullandığı yöntemlerde ve kimi durumlarda yeniden ürettiği ve dolaşıma soktuğu doğru içeriklerde; *Praksis mükemmelleştirir!, Basit kuralların büyük sonuçları olabilir!, Uzmanlarla birlikte çalışın!, Şiddet karşıtı arama ve el koyma!, Sanatı ve mesajı dengeleyin!, Hedefinizi karar ikilemine sokun!, İşleri tersine çevirin!, Mar-*

kalaşın ya da damgalanın! gibi bilgi temelli eleştirel bir kavrayışı benimseyen nefret söylemi/ayrımcılık karşıtı yaratıcı aktivist taktiklerden söz etmek mümkündür.

3.2. Çevrimiçi söyleşiler

Netnografik içerik çözümlemesinin ardından, sözü edilen çevrimiçi toplulukları deneyimleyen çevirmenlerle ve diğer çeviri eyleyicileriyle benimsedikleri terim odaklı nefret söylemi karşıtı eyleme geçme ve performans sergileme biçimlerine yönelik çevrimiçi söyleşiler gerçekleştirilmekte olup, elde edilen veriler tematik çözümleme yöntemiyle irdelenmektedir.

3.2.1. Yaşamöyküleri üzerine

Sözü edilen çevrimiçi söyleşiler kapsamında, ilk aşamada, araştırma örneklemini oluşturan dört çevirmene, yaşamöykülerine ilişkin ipuçları içeren bir soru yöneltilmektedir. Bu çerçevede, ilgili çevirmenlerin, eğitim bilgilerine ve hali hazırda deneyimledikleri çalışma alanlarına yönelik yanıtları aşağıda yer almaktadır (bkz. Tablo 1).

Tablo 1: Yaşamöyküleri

Ç.1	- *Kültürel* çalışmalar, - *Capoeira tutkunu,* - *Spor aktivisti,* - *Gönüllü insan hakları savunucusu...*
Ç.2	- *Gazeteci,* - *Dijital gazetecilik pratikleri (Teyit.org)...*
Ç.3	- *Sivil toplum kuruluşlarında gönüllü,* - *Mahallede LGBTİ moderatörü...*
Ç.4	- *Fizik,* - *BBOM ağı çevirmeni ve çeviri koordinasyon sorumlusu,* - *Bilimfili ve TED (gönüllü* çevirmen*)...*

Netnografik saha çalışmasının merkezinde yer alan çevirmenlerin, eğitim bilgilerine bakıldığında, *kültürel çalışmalar, medya* ve *fizik* gibi alanlar öne çıkmaktadır. Bununla birlikte, görüşmeciler, *angaje, aktivist* ve *gönüllü* gibi sıfatlarla tanımladıkları çoklu çevirmen kimliklerine vurgu yapmaktadırlar. İlgili çevrimiçi topluluklarda, çeviri pratiğini deneyimleyen görüşmeciler kendilerini *capoeira tutkunu*, *spor aktivisti*, *gönüllü* ve *insan hakları savunucusu* gibi farklı kavramlar etrafında tanımlamaktadırlar.

3.2.2. Çeviri motivasyonları üzerine

İkinci soruya gelindiğinde, çevirmenlere, sözü edilen çevrimiçi ağlarda dene-yimledikleri nefret söylemi karşıtı çeviri odaklı yaratıcı aktivist pratiklere ilişkin benimsedikleri motivasyon unsurlarının neler olduğu sorulmaktadır. Bu kapsamda, görüşmecilerin söylemlerinde öne çıkan vurgu noktalarına aşağıda yer verilmektedir (bkz. Tablo 2).

Tablo 2: Çeviri motivasyonları

Ç.1	- *Spor temelli haksızlık ve ayrımcılıkla mücadele...* - *Sporu, sosyal faydaya dönüştürmek...*
Ç.2	- *Kriz ortamını ve şiddet anlarını yönetmek...* - *Masum insanların zarar görmemesini sağlamak...* - *Propaganda, hedef gösterme ve nefreti durdurmak...*
Ç.3	- *Görünmeyen LGBTİ bireylerle iletişim kurmak...* - *Yerel yönetimlere dahil olmak...* - *Mahallede LGBTİ yaşamı kurmak...* - Şiddete *varoluş biçimiyle direnmek...* - *Toplumsal kodlarla, mahalle baskısıyla mücadele etmek...*
Ç.4	- Çoklu-aktörleri bir araya getiren kapsayıcı, katılımcı bir eğitim sistemi modeli önermek... - *Türkçe açık veri kaynağı oluşturmak...*

Görüşmecilerin, bu yönde geliştirdikleri söylemlerde, *spor temelli haksızlık ve ayrımcılıkla mücadele, kriz ortamını ve şiddet anlarını yönetmek, nefreti durdurmak, mahallede lgbti yaşamı kurmak, şiddete varoluş biçimiyle direnmek, çoklu-aktörleri bir araya getiren kapsayıcı, katılımcı bir eğitim sistemi modeli önermek* gibi vurgu noktaları öne çıkmaktadır.

Bu soru kapsamında elde edilen veriler, yukarıda sözü edilen *koreografik çeviri ağları* ile yeni toplumsal hareketlere ilişkin *yaratıcı aktivist eylem repertuarı* arasında kurulan ilişkiselliği görünür kılmaktadır. Bu çerçevede, *paylaşıma, katılıma ve işbirliğine dayalı kültürel üretim pratiklerinin desteklenmesi, katılımcı demokrasi anlayışının geliştirilmesi, diyalog kültürünün güçlendirilmesi, düşünce/ifade özgürlüğünün desteklenmesi* ve *bireyin sivilleşmesi* gibi nefret söylemi karşıtı toplumsal hareketlere ilişkin değerler, yukarıda değinilen söylemlerde görünürlük kazanmaktadır.

3.2.3. Çeviri stratejileri üzerine

Çevrimiçi söyleşilerin son aşamasını oluşturan son soru kapsamında, ilgili çevirmenlerin, nefret söylemiyle mücadele sürecinde benimsedikleri çeviri odaklı yaratıcı aktivist stratejileri gündeme taşınmaktadır. Bu bağlamda, çevirmenler, gerek bireysel, gerekse kurumsal düzlemde geliştirdikleri çeviri stratejilerini aşağıda yer alan kavramlar eşliğinde açımlamaktadırlar (bkz. Tablo 3).

Tablo 3: Çeviri stratejileri üzerine

Ç.1	- *İçerikleri hep birlikte hazırlıyoruz,* - *Hem editörlük hem çevirmenlik yapıyoruz...*
Ç.2	- *Ekip çalışması,* - *Farklı alanlardan uzmanlar,* - *Etkileşim editörleri,* - *Araştırma yazılarını çeviriyoruz,* - *Terim birliği....*
Ç.3	- *Türkçede lgbti haklarına yönelik literatür çok kısıtlı, Türkçeye çevirerek daha fazla insana ulaşması...*
Ç.4	- *Çeviri koordinatörü, editörler ve* çevirmenler, - *İngilizceden Türkçeye,* - *Terim tutarlılığı...*

İlgili çevirmenler, bu yönde geliştirdikleri yaratıcı aktivist stratejileri tanımlarken, *ekip çalışması, farklı uzmanlarla birlikte çalışma, terim birliğinin sağlanması, açık kaynak oluşturma, kolektif düzeltme mekanizmaları yaratma, sorumluluk üstlenme, yatay örgütlenme ağı kurma* ve öz-eleştirel kavrayış benimseme gibi kavramların altını çizmektedirler. Görüşmecilerin ürettikleri söylemlerde, *yatay örgütlenme şekli, koreografik liderlik algısı, bilginin serbest dolaşım ilkesi, açık erişim hakkı* ve *hukukun üstünlüğü* gibi nefret söylemi karşıtı ağlar kuran toplumsal hareketlerin kavramsal izdüşümlerine rastlanmaktadır. Bunlarla birlikte, görüşmeciler, *özdenetime dayalı sivilleşme eğilimi, ortak iletişim etiğine dayanan kavrayış* ve *yeni medya okuryazarlığı* gibi nefret söylemiyle mücadele sürecinde, bireysel ve kurumsal düzlemde başvurdukları çözüm önerilerini gündeme taşımaktadırlar.

4. Sonuç gözlemleri

Terimleri gerçek kullanım ortamlarında, işlevsel boyutlarına vurgu yaparak ele alan yeni terimbilimsel yaklaşımlar ve ağ toplumuna ilişkin kavramsallaştırmalar odağında yürütülen netnografik okuma sonucunda, ilgili çevrimiçi topluluklar etrafında örgütlenen ve nefret söylemine dayalı toplumsal ayrıştırıcı politikaların aksine, katılımcı demokrasi kültürünün gelişimini destekleyen *yaratıcı aktivist çevirmen kimliklerinden* söz etmek mümkündür. Bununla birlikte, ilgili çevirmenlerin, benimsedikleri akışkan/koreografik örgütlenme biçimleriyle ve ağlarda yapılanan terim odaklı yaratıcı aktivist üretim taktikleriyle, nefret söyleminin üretilmediği, diyaloga dayalı, fırsat eşitliğini temel alan ve insan haklarını savunan *demokratik* bir duruş sergiledikleri sonucuna ulaşılmaktadır.

Elde edilen veriler ışığında, çeviri pratiği aracılığıyla ilgili terimlerin, nefret söylemi/suçu karşıtı örgütlenen yeni toplumsal hareketlerin taşıyıcısı, sürdürücüsü hatta sözcüsü konumunda oldukları belirtilebilir. Bu noktada, yaratıcı aktivist taktikler ya da başka bir deyişle, eylemci sanatsal pratikler etrafında üretilen bu terimlerin *iletişimsel* boyutu önem kazanmaktadır. Bundan böyle, ağlarda, sanatı ve mesajı dengeleyen, şiddet karşıtı disiplini bozmayan, anlatısal düşünen, etik gösteri sergileyen, toplumsal tedavi uygulayan, etiket siyasetini benimseyen, medyanın işini yapan, görünmeyeni görünür kılan, yeni katılımcıları iyi ağırlayan ve hukuktan korkmayan, hukuku kullanan *çeviri içerikler, terimler, çevirmen kimlikleri ve çevrimiçi topluluklar* biçimlenmektedir.

Böylelikle, sosyal medya ağları kuran, bu ağları yapılandıran ve bu ağlarda yapılanan *dijital*, *etkileşimsel*, *hipermetinsel*, *viral*, *sanal* ve *mültimedya biçemselliğiyle* desteklenen terimlerden söz etmek mümkündür. Bununla birlikte, yeni medya tabanlı ağ tipi üretim/dolaşım ve tüketim koşulları, amatör, gönüllü, fan, angaje ve dijital aktivist olarak tanımlanan çevirmenler tarafından yaratılan *kullanıcı türevli terimleri* gündeme taşımaktadır. Bu noktada, katılımcı, paylaşımcı ve işbirlikçi üretim protokollerine dayalı, yaratıcı aktivist taktikler etrafında yükselen eylemci sanatsallığı temel alan çeviri pratikleri/ürünleri ve terimler önem kazanmaktadır. Başka bir deyişle, sözü edilen çoklu çevirmen kimliklerin, yatay/akışkan örgütlenme biçimiyle ve koreografik liderlik algısıyla ürettikleri, dolaşıma soktukları çeviri içerikler ve çok boyutlu iletişimsel terimler ağlarda erişilebilir kılınmaktadır.

Dikkat edilmesi gereken bir diğer unsur ise, bu doğrultuda geliştirilecek olan nefret söylemi karşıtı çeviri/terim odaklı direniş stratejilerinin, *disiplinlerarası* üretim ortamlarında, çok-aktörlü ortak mücadele pratikleriyle anlam kazanacağı gerçeğidir. Bu çerçevede, *katılımcı etik/deontolojik* kavrayışın, hukuk, eğitim, medya vb. ilişkili birçok alanı deneyimleyen toplumsal tüm eyleyiciler tarafından benimsenmesi zorunlu hale gelmektedir. Bireyin ve tüm eyleyicilerin, bu süreçte, eleştirel yeni medya okuryazarlığı yetileriyle donatılması ve ihbar hatları, filtreleme mekanizmaları ve erişim yasakları gibi denetleyici alternatif mekanizmalara başvurması olmazsa olmaz bir gerçekliktir.

Son söz olarak, *beden temelli fırsat eşitliğini* savunan, *cinsiyet temelli barış dilini* kullanan, *eğitim temelli yaratıcı yaklaşımlara* başvuran ve *bilgi temelli eleştirel kavrayışı* destekleyen çevirmenlerin/çeviri ürünlerin/terimlerin, Türkiye'de, nefret söylemiyle/suçuyla, çevrimiçi/çevrimdışı mücadele sürecinde çözüm önerileri sunabilecekleri söylenebilir. Çeviribilim/terimbilim birlikteliğinin bütüncül yapılanmalarla desteklenerek çevrimiçi/çevrimdışı çeviri pratiklerinin görünür kılınması, terminoloji/terimbilim konusunda alanda farkındalığın sürdürülebilir artırılması ve disiplinler-arası/-ötesi araştırmalarda toplumsal/iletişimsel ilişkiselliğin öneminin vurgulanması yaratıcı çözümlerin önünü açacaktır.

NOTLAR

1 Bu makale 2-4 Kasım 2017 tarihinde Bahçeşehir Üniversitesi'nde düzenlenen, *22. Türkiye'de İnternet Konferansı* (inet-tr'17) kapsamında sunulan bildirinin genişletilmiş halidir.

2 Çeviri tarafımızca yapılmıştır.

3 Çeviri tarafımızca yapılmıştır.

KAYNAKÇA

1. Binark, Mutlu, Güneş Bayraktutan, Ayın Karanlık Yüzü: Yeni Medya ve Etik, İstanbul: Kalkedon Yayınları, 2013.
2. Boyd, Andrew, Mitchell Dave Oswald, *Bela İyidir. Devrim Kılavuzu*, çev. Baran Akkuş. Ankara: Bilgi Yayınları, 2015.
3. Cabré, Maria Teresa, "Sur la représentation mentale des concepts: bases pour une tentative de modélisation", Béjoint Henri&Thoiron Philippe (eds), Le sens en terminologie. Lyon: PUL, 2000, ss.20-39
4. Castells, Manuel, *İsyan ve Umut Ağları. İnternet Çağında Toplumsal Hareketler.* 1. bs. çev. Ebru Kılıç. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları, 2013.
5. Diki-Kidiri, Marcel, "Avant-Propos, Terminologie et diversité culturelle", *Terminologies nouvelles*, no.21, 2000, ss. 5-6.

6. Gambier, Yves, "Problèmes terminologiques des pluies acides: pour une socio-terminologie", Meta, XXXII,3, 1987, ss. 314-320.
7. Gambier, Yves, "Vers une histoire sociale de la terminologie", Le Langage et l'Homme, vol. XXVIII, no 4- spécial SOCIOTERMINOLOGIE, 1993, ss. 233-246.
8. Gaudin, François, *Pour une socioterminologie. Des problèmes sémantiques aux pratiques institutionnelles*, Publications de l'université de Rouen, 1993.
9. Gaudin,, François, *Socioterminologie, une approche sociolinguistique de la terminologie*, Duculot De Boeck , col. Champs linguistiques, 2003.
10. Gaudin, François, "Quelques mots sur la socioterminologie". Terminologie, culture et société. Cahier du Rifal 26, 2007, ss. 26–35.
11. Gerbaudo, Paolo, *Twitler ve Sokaklar. Sosyal Medya ve Günümüzün Eylemciliği*. çev. Osman Akınhay. İstanbul: Agora Kitaplığı, 2014.
12. Humbley, John, "Terminologie et traduction une complémentarité oubliée?", *Tralogy I, Session 1-Terminology and Translation / Terminologie et Traduction*, URL: http://lodel.irevues.inist.fr/tralogy/index.php?id=63, 2011, [Mart 2012 tarihinde erişildi].
13. Jenkins, Henry, Fans, Bloggers and Gamers. Exploring Participatory Culture, New York: New York, University Press, 2006.
14. Kozinets, Roberts, "Click to Connect: Netnography and Tribal Advertising", in *Journal of Advertising Research*, 46 (3), 2006, ss. 279-288.

Elektronik Kaynaklar

15. "Nefret Söylemine" ilişkin Üye Devletlere Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin R 97(20) sayılı Tavsiye Kararı, 30 Ekim 1997
16. BoMoVu – Sosyal Güçlendirme için Spor ve Beden Hareketi Ağı. Eylül-Ekim 2017 tarihinde http:// bomovu.org adresinden erişildi.
17. MAHALLEDE LGBTİ - Bir Mahalleli Örgütlenmesi!. Eylül-Ekim 2017 tarihinde
18. http:// mahalledelgbti.org adresinden erişildi.
19. bbOm – Başka Bir Okul Mümkün. Eylül-Ekim 2017 tarihinde http:// baskabirokulmumkun.org adresinden erişildi.
20. teyit.org. Eylül-Ekim 2017 tarihinde http://www.teyit.org. adresinden erişildi.